

EVANGYÉLIOMI

PROTESTÁNS LAP.

Megjelen minden héten egyszer pénteken egy iven. — Előfizetési ár egy évre 6 frt, félévre 3 frt negyedévre 1 frt 50 kr. — Hirdetések díja száz szóig 1 frt, kétszáz szóig 2 frt, a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. 3-iknél 70 kr. bélyegdíj 30 kr; csakis egyház és tanodát érdeklő hirdetések fogadtatnak el. A lapot érdeklő mindennemű közlemények a szerkesztőhöz — Fűvészkert-utca, 1078. sz. a. intézendők.

Előfizetési felhívás

az „Evangyéliomi Protestáns Lap“ 1876-ik évi II-ik félelvi folyamára.

A magyar protestantismus általában a keresztyénség igaz barátait tisztelettel kérjük fel e Lap támogatására; előfizetési ára félévre 3 forint, mely szerkesztőhöz posta utalványon küldendő be. — A Lap alakja, iránya, szelleme marad az eddigi, kívánván az Ur Jézus Krisztusnak, az anyaszentegyház láthatlan fejének ügyét tehetség szerint, de hűségesen, továbbra is szolgálni.

Debreczenben, 1876. jun. 16.

Balogh Ferencz

hittanszaki tanár, felelős szerkesztő s kiadó.

Javaslatok az egyetemek reformjához.*)

A németországi egyetemeken, más országokhoz képest lassabban, de mégis fellépett az ugynevezett korszerű átalakítási követelés, és így hangzik az ma: „eltörlése a theologiai tanszakoknak.“ Olaszország eltörölte a theologiai tanszakokat, s az ottani klerusnak tudatlansága, nemzeti érdekek iránti kihaltsága lón azzal megpecsételve. Franciaországban a katolikus párt magasabb valami után nyújtotta ki kezét, mint a püspöki semináriumok és a klerus neveltetése; katolikus egyetemekért küzd az, saját intézeteinek az állammal való teljes egyenjogosításáért. A jövőendő megmutatja, hogy vajjon az oktatásügyminiszternek lesz-e ereje szavát megtartani, és az ultranontánok kezéből a győzelmet kiragadni. Néhány hete csak, midőn Holland törvényhozó gyűlése heves harcot vivott a theologiai tanszakok léte felett. A kormány azok eltörlését indítványozta, 73 szavazó közül csak 3 volt az eddigi állapot megtartása mellett, s végre is döntött a többség egy oly új theologiai tanszak alapítása mellett, melyben a theologiai tudományok a dogmatica s gyakorlati theologia kivételével tanítandók.

*) A „Neue Evangelische Kirchenzeitung“ f. é. 19-ik számából máj. 6.

Midőn ezen kérdések a szomszéd országokban oly heves megbeszélés s vitatás tárgyai: csudálkozhatunk-e hogy nálunk is orvosok állanak elő, kik úgy vélekednek, hogy a beteg egyetemek gondos diagnosznak vetendők alá, és a legbetegebb tagra, a theologiai tanszakra nézve nincs más eszköz, mint a tagcsontítás. — Valóságos vélemény zavar! Némelyek nem akarnak a vallásról mit sem tudni, mások legalább is a tudományi jelleget tagadják el a theológiától, — sokan pedig azok közül, kik nem akarnak ily radikálisok lenni, az egyház és állam elválasztása érdekében követelik a theologiai tanszakok tökéletes eltörlését vagy lényeges átalakítását.

Hallgatunk azokról, kik a vallással együtt egyszersmind a theologia, és a theologiai tanszakokat mint teljesen meghaladott álláspontokat tekintik. Vitát ezen kérdések felett csak azokkal lehet kezdeni, kik a vallást elismerik, de öszszegyezhetetlennek tartják a tudományt, kik következőkép a theológiát tagadják. Ezen véleménynek ritkán van elegendő barátja a theologiai doktorok és tanárok közt. Overbeck Báselben a hit és tudat közt kiegyenlíthetetlen ellentétet állapított meg; Lagarde Pál (docens) a theológiától a tudomány nevet is megvonja. Szabatos kifejezésre találtak e gondolatok Pacificus Sincerusnak a „a theologus hiány és theologiai tanszakok jövője“ című dolgozatában, a ki egy akadémiai tudományok tanára

és egy theologiai tanár közt oly kiáltó ellenmondást talál, hogy nem tud eléggé csudálkozni ezen ellenmondás ily késő felfedeztetése felett. A szabad, tekintélymentes tudomány, és positiv egyháztanok közti ellenmondás nem töröltetik el a szabadelvű theologia dogmaticai magyarázatai által, és ha valaki azt hiszi másfelől, hogy a tudományos vizsgálódást és az egyházi meggyőződést kibékítheti, az soha semmi nem egyéb, mint hui öncsalódás. Azért kell így hangzik Névtelennek javaslata — az ifju hittanhallgatóknak a nyelvészet és bölcsészet tanítóinál abban oktatást venni, a mi az eddigi theologiából a tudomány foruma előtt megállott; hivatásuk technikáját pedig semináriumban, vagy egyes lelkésztől eltanulni.

Nem lenne nehéz ily fajta érvekkel a jog és orvostudományt is a tanszaki tudományok számából törölni, és hogy ha csak a bölcsészeti tanszak, és abban a természeti és szellemi tudományok maradnának meg, ez esetben ismét előállana ama régi vita, sőt több, tudatlanság, — hogy melyik most már a kettő közül méltó a valóságos tudomány rangjára.

Mi azért tökéletesen azzal értünk egyet, a mi a theologia és theologiai tanszakok elleni támadások védelméül többektől mondva volt, ha bár nem mindenben helyeseltetjük is ezen védelem mikénti véghezvitelét. — D i l l m a n n tanár rektori beszéde*) erőteljesen nyilatkozott a theologiai tanszakok mellett, s szava távolabbi körökbe is elhatott. — Ép ily buzgón védte a theologia ügyét G r a u e, habár ő sokkal inkább van lelkesedve a jénai és heidelbergi valódi tudományosság felé való törekvés iránt, mint hogy mi őt minden részletben követhetnők. És eme bajnok a theologia önállósága melletti harcát azzal végzi, hogy a legjobbnak — habár nem absolut szükségesnek nyilvánítja, a theologiai tanszakok eltörlését, és az odatarozó tudományok tanításának a bölcsészeti tanszakokra való biztatását. — Mindenesetre minden confessionalis kötelezetésnek meg kellene szünni, alapelvileg nem lehetne megtiltani a másként hívőnek, nem a zsidónak vagy egy Hartmannak sem, a protestáns tanszakban való tanítást, a gyakorlati theologia tanárának pedig — kinek a hitvalláshoz való viszonya helyesnek nem lenne vehető — a facultáson kívül lenne helye.

A keresztyén vallásnak és theológiának lényege mélyebben fogandó fel, hogy az utóbbit megmenteni lehessen attól, miszerint a theologiai tudományok szét ne hulljanak, és a bölcsészet, nyelvészet, egyetemes történelem zsákmányai ne legyenek. Ha az isteni kijelentés történeti tényként ismertetik meg, ha a keresztyén vallás nem mint az emberiség kifejlődésének gyümölcse, hanem mint az isteni kegyelem és leereszkedés ténye fogatik fel, csak is ekkor

*) Lásd ismertetését Lapunk I. évfolyama 50. számában.
S z e r k.

marad meg a theologia önállósága, a keresztyénség kiválólagos jellege. Rosszul állana a dolog theológiánkra nézve, ha oly időben midőn ezen egyszerű alapelvek félreismerve vagy megtámadva vannak, annak szószólói semmi világos bizonyosságot nem tehetnének, szót nem emelhetnének mellette. Három jelentőségteljes szót emelünk ki, mik az újabb időben ezen kérdés felett hallattattak, két rektori beszédet egyik Weisstól Kielben, a másik Hoffmantól Erlangenben, és egy előadást Baurtól Lipcsében. H o f f m a n n kiváló élel emelte ki, hogy a keresztyénség világfeletti eredete feltétel a theologia létezésére nézve, és ha az ezen életidejét keresztül metszetni engedi részeinek azonnal szét kell hullania s nem leend többé joga a létezéshez. — Hallja Hoffmann a hangos ellenmondást a csuda ellen, lát sok olyat a mi a mai időáramlatban a keresztyénség iránt nem kedvező, s ő levonja az eredményt, mely a theologiai tanszakok jövőjére nézve ezen tényezőkből következik. Ő azon meggyőződésben van, hogy ha a dolgok a megkezdett uton haladnak, a theologiai tanszakok előtt azon alternativa fog állani: vagy elhagyni az idő áramlat kedvéért a reformátori alapot és sem egyházilag sem tudományosan nem igazolható létet folytatni, vagy az egyetemi kötelekből kiválni, és tisztán egyházi alapra állani. Ha a közelebbi vagy távolabbi időben amaz alternativa csakugyan fel fog állítani, arra nézve a ki hisz alig lehet kétség tárgya, hogy melyikre határozza el magát. Az egyházra nézve is elő fog állani annak szüksége, ha netán az oktatásügyerek a theologiai tanszékeket nem hívő docensekre biznák — hogy jövőbeli szolgálai számára alkalmas képző intézetekről gondoskodjék. Azonban az államra és az egyházra nézve annyira káros lenne, a theologia és a többi egyetemi tudományok közti régi kötelek felbontása, hogy mi azt reméljük, hogy nálunk idáig sohasem megy a dolog. Az állam részéről tisztán áll, hogy a theologiai tanszakok eltörlése nemcsak egy megtörtént tény előállítására, hanem egy oly elvnek proclamálása lenne, mely az egyetemek alul azon történelmi alapot ragadná ki, azon idealis és erkölcsi mozanattól rabolná ki őket, a mely által azok nagygyá lettek. Az egyházra nézve pedig theológiájának az egyetemek öszszervezetéből kiválása azon veszélyt hozná magával, hogy theologiai iskolái Róma abrichtoló intézeteinek útjára jutnának, vagy a protestáns községeknel meglévő némely egyházi képző-intézetek szükkeblüségébe hanyatlanának. Schleiermacher azon félelme, hogy a keresztyénség a barbársággal, a mivelődés a hitetlenséggel karöltve járhat — a theologiai tanszakok eltörlése által — megerősödve léphetne előtérbe. Mindkét részre tehát, ugy az állam, mint az egyház az igaz mivelődés és keresztyénség minden barátainak érdekében a theologiai tanszakok mellett sorompóba lépni, még pedig szintugy az államnak ehhez való joga mellett, mint az egyháznak ahhoz való jussa mellett,

midőn majd a theologiai tanszakok akadémiai lételének kérdése közelebről napi rendre jön.

Egyetemeink teljes átváltozásnak néznének elébe, ha azon javaslatok, miket Mayer Lothár több számos egyénektől kedvezőleg fogadott röpiratokban világgá eresztett — megvalósulnának. Ő, mint tudja van, azt kívánja, hogy a mezőgazdasági és bányakadémiák mint szintén a műegyetemek az egyetemekkel egyesíttessenek. Ha hozzá vesszük, hogy a kereskedelmi, építészeti, művészeti akadémiákra nézve hasonló igények támaszthatók, akkor valóban az egyetemek ős régi törzsfája ezen reá kúszo modern intézmények által teljesen elborítva, félő elyomva lenne. Könnyen megérthető, hogy például a német erdészek 3-ik gyűlése Freiburgban, nagy többséggel az elkülönözve álló erdész-akadémiák ellen nyilatkozott, ezen és hasonló intézeteknek az egyetemekkel egyesülése mulhatatlanul az utóbbiak szellemi színvonalát nyomná, súlyosztaná alá, a docenseknek többé hallgatóiknál nem a classicai képzettséget kellene feltételezni, hanem az általános előképzettség alsóbb mértékéhez kellene alkalmazkodniok, mely aztán felolvasásaiknak részvételt biztosítana. Jogosan utal Mayer tanár arra, hogy egészen nevelésellenes dolog az előkészítő iskoláknak a most szokásos módon a különböző szükségek szerint elkülönözve való berendezése, hogy aztán az egyetemen nem gondolva semmit az előképzettséggel minden egy tan s tanuló fazékba dobassék, — nevelés tanilag csak is a megfordított eljárás lenne helyeselhető.

Még veszélyesebb lenne az egyetemekre nézve, ha hallgató termeik a nők előtt megnyílnának; mint egyes esetekben elvi eldöntés nélkül Németországban is megtörtént. A nőknek az egyetemekre való bebocsátása — mondja Gneist — nem olyan kérdés, mely magában eldönthető lenne. „A nőknek az egyetemekre való elvi bebocsátása a nemek összeköttetésének rendszerét előfeltételezi az előkészítő lépcsőkön.“ Ezen előfeltétel nálunk nem megy teljesedésbe soha, azon új kívánalmakhoz képest, miket a nővilág most feltesz, s mik a nővilágra nézve felállítatnak — egészen új sajátosságos intézmények teremendők, nem pedig az, hogy a régi intézmények a nők kedvéért lerontassanak.

Ausztriában a képviselőháznak egy válaszmánya az előző év végén a tanpénz eltörlését hozta javaslatba, legalább a tanárok, de nem a magán tanárookra nézve. A ház maga ezen év kezdetén a 2 dik vita alkalmával a mellette és ellene szóló érveket megfontolva a dolgot végre ad acta tette. Ez is egy oly kérdés, mi Németországban is szellőztetik, de melynek részleteibe mi nem bocsátkozhatunk. Ugy tetszik azonban, hogy a mit Dr. Stein Lőrincz a parlamenti tárgyalások alkalmával Bécsben a tanpénzek megtartása mellett mondott nagyobb nyomatékú, mint a mit J. B. Mayer a nevezett iratban az ellen elő ad. Mindenesetre miadaddig, míg a vélemények egy a tanszabadsággal, a magán tanársággal, és az akadémiai munka elevenségével oly belsőleg egybekapcsolt berendezés felett oly messze szélylyelágaznak, a tanpénzek eltörlésére gondolni sem lehet.

Még két oly változtatást nevezünk meg az egyetemeken, a mit feltétlen dicséret illet. Az egyik ez: a nagyobb stipe-

diumok megadatása a szegény és reményteljes privátdocensek részére. Ha azon 54,000 márka, mely Poroszországban ezen célra engedélyezettett igazságosan osztatik szét — (az egyes stipendiumok legfellebb 1500 márkát tesznek, és csak 4 évig engedélyezettnek) akkor pénz a tudomány érdekében aligha használtatott gyümölcsözőbben. A másik reform a doktori promóciókat illeti. Momsen Tódoré az érdem e tekintetben, több dolgozataiban (a porosz évkönyvekben) kiméretlenül szégyenpadra álltván azon visszaéléseket, melyek az egyes tanszakokban a promotióknál elkövetettek, jelesül a „távolléti promotiónál.“ Az ő fárdadalmait koronázta ama siker, hogy a rostocki és göttingai bölcsészeti tanszakoknál azóta a „promotio in absentia“ eltöröltetett.*) Közli: F o l y a m p a r t i.

Felelet a feltett kérdésre.

Az „Evangeliumi protest. Lap“ 21-dik számában, e czim alatt: „Hogy állunk lelkészeink fizetése dolgában, s mit tegyünk ezek anyagi biztosítására?“ közzé tett cikkre, — részemről, — mint a ki erős érdekeltséggel viseltetem egyházi életünk iránt, s a behivatalnokok nehéz helyzetének javítására, minden lehető módokat felhasználtatni óhajtanék; a mi körülményeink között észlelt, vagyis a mi egyházmegyénk életéből merített tapasztalatok nyomán, — következőleg felelek:

A feltett kérdés fontossága ellen, nem csak hogy semmi kifogásom nincsen; sőt határozottan kijelentem: hogy azt, egy igazán egészséges, és életrevaló kérdésnek tartom. Mert tény, és tagadhatatlan igazság az, hogy a mai civilizált, s reformtörékvésű, és mindenekfelett tulságig anyagiasságra hajló korban,

*) A tárgyalt kérdésre vonatkozó legújabb kútfők: Pacificus Sincerusnek „im neuen Reich“ 1875. 6-dik lap. 23. latható ily czimű dolgozata: „Der Theologen Mangel, und die Zukunft der theologischen Fakultäten.“

A Berlinben Habelnél „Deutsche Zeit und Streitfragen“ V-dik évfolyam 68 ik füzete 64-ik lapján olvasható Graue G. ily czimű cikke Der Mangel an Theologen und der wissenschaftliche Werth des theologischen Studiums. 1876. 1 márka 40 pfenn.

Dr. Bernhard Weiss Kielben 1876. márcz. 6-kán tartott rectori székfoglaló beszéde, czime „Über die Bedeutung der geschichtlichen Betrachtung für die neuere Theologie.“

Dr. G. Baur ily czimű a „Theologischen Studien und Kritiken“ -ből lenyomatban megjelent értekezése „Die Berechtigung der Theologie als eines nothwendigen Gliedes im Gesamtorganismus der Wissenschaft. Perthes 1875. 27 lap.

Dr. Hoffmann. Erlangenben tartott prorektori székfoglaló beszéde, czime „Über die Zukunft der theologischen Fakultäten.“ Deichert 1875. 20 lap. 40 pfenn.

A Vaud Cantonbeli szabad egyház organumának „Chrétien évangélique“ 1876. márcziusi füzetében említésre méltó a protestáns községek némely egyházi képző-intézetei szükkeblőségét illetőleg egy dolgozat, mely azon theologiai fakultások mellett nyilatkozik, a melyek a nélkül hogy államintézetekké lennének, az egyház mellett szabadon állanának.

A Deutsche Zeit und Streitfragen 48-dik füzetében bonni tanár Jürgen Bona Mayer munkája. Deutsche Universitaets Entwicklung Vorzeit Gegenwart und Zukunft. Berlin Luderitz 1875. 100 lap.

*

a legtöbb kellemetlenség, a legnagyobb baj onnan ered, t. i. egyházi életünkben: hogy a lelkész, s általában véve minden belhivatalnok, azon néppel szemben, melyet a lelkiekben szolgál, úgy tűnik fel mint egy követelő fél, mindannyiszor, valahányszor megszabott terménybeli- és másnemű fizetését, szolgálata után kívánja és követeli. És minthogy, a fizetni köteles közönség, (tisztelet a kivételt érdemlőknek) tartozását készséggel teljesíteni nem hajlandó, e czimeni terhét lerovandó: fizet úgy, mint a ki nem jó kedvvel teljesíti e részbeni kötelezettségét, fizet jó buza helyett, mint H. S. megjegyzi, r o s t a - a l j j a l, melyet kellően értékesíteni nem lehet, -- jó mérték helyett szűk mértékkel, s így az illetőnek megrövidítésével.

A hajdani ősök buzgalmának, ma már nagyon kevés példáját lehet találni. A nagyobb rész, ama sajtáságos elvtől vezéreltetve, „I s t e n n e v é b e” elég jól van így is; bizony nagyon rosszul teljesíti azon kötelezettségét, melyet vallása, és egyháza érdekében teljesítenie kellene.

Igy ismerve a hiveknek buzgalmát, — nem mondom — saját egyházamban, mert itt még nem lehet ok ez ellen panaszt emelni, — de minthogy a legtöbb helyen csak ugyan így van: H. S. urnak, — valószínűleg tapasztalásból merített nézeteit — meggyőződésem szerint magamévá teszem, s részemről is osztom. Ehhez képest, az általa javaslatba tett módokat, — mint a melyeket a bajnak orvoslására ajánl — 1-ső és 2-ik pontját elfogadhatónak találok; sőt a 3-ik pont első részét is, t. i. az egyházkerületi központi gyámintézetnek felállítását is célra vezető eszköznek tartom. De, e 3-ik pont alatt foglalt ama javaslat ellen, hogy az államsegély e célra fordíttassék: nagyon erős és alapos kifogásom van, — nem annyira a magam, mint szegény egyházaink, és az azokban szolgáló belhivatalnokaink érdekében.

H. S. ur, a turkeve-i nagy népességű és — valószínűleg — belhivatalnokait jó fizetéssel ellátható egyházból beszél. És épen azért mondhatja azt, hogy nem lehet oka panaszolkozni, mert — mint említi — Isten anyagi javaival megáldotta — bár itt megjegyzi azt, hogy ez nem a papi fizetés után van, de mindenestre boldognak tarthatja magát. Vajha ezt mondhatnák mindnyájan és mindazok, kik a lelki nyájáról való gondoskodásra hivattak, s e gondoskodást teljesítő szolgálatok után abból kell élniök! Vajha azt mondhatnák, hogy mint hű munkások, az őket megillető s méltó bért, a mint megérdemelték hiánytalanul megkapják! Hogy azonban nem így van mindenütt, és minden helyeken; azt kétségbevonni nem lehet azoknak, kik a magok helyén kívül tekintenek; mert azonnal átlátják, s megtapasztalják: hogyan állanak a dolgok ott, hol az egyházi viszonyok, nagyon korlátolt határok közé vannak szorítva.

Ha H. S. ur is, a máramaros-ugocsi egyházmegyében lévő, nevetlenfalusi, csepei, fancsikai, mátyfalvi, t.-ujhelyi stb. egyházak valamelyikében szolgálna, — melyekben a lélekszám 90—140-ig terjed, s a lelkésznek, ki lelkészi teendőin kívül — még a tanítás kötelességével is terhelve van — fizetése 10—20 köből életneműre megy fel, s ennek is egyrésze, e helyeken is úgy fizettetik, mint H. S. ur említi — rostaalj buzával, sőt egy része bevehetetlenné válik: akkor bizonyosan nem ajánlaná, hogy az államsegély tökéssé tette a végett, hogy abból majd a nehezebb idő viszonyai között a belhivatalnokok fizetessenek. Egy turkeve-i, vagy ahhoz hasonló egyház papja, s belhivatalnoka — azt hiszem alig juthat oly helyzetbe, hogy erre szük-

sége legyen. De az említett egyház belhivatalnokai, jelenben is oly helyzetben vannak, hogy az államsegélyt, a gondviselés egy oly eszközének tekintik, — mely őket, -- habár abból nem nyerhetnek is annyit, mint a mennyit igazságosan nyerniök kellene, — minthogy első sorban ezeket kellene, a lehető legnagyobb mennyiségű segélyben részesíteni, úgy pedig, hogy elvonatnék azoktól, kik a mint azt eddig lehetett tapasztalni — illetéktelenül részesültek abban — sokszor a legnagyobb szükségből segíti ki.

Azt mondhatja erre H. S. ur, és vele együtt mondhatják többen, kik a kis egyházakban szolgáló belhivatalnokok helyzetét nem ismerik: hát a míg államsegély nem volt, mi segített az ilyen szegény sorsu belhivatalnokokon? — Hogy az ily kérdést tevők csak egy pillanatig se gondolkozzanak, e kérdésre adható felelet felett; arra egyszerűen csak azt felelhetem: mikép, csak 4 öt évvel ezelőtt is, más viszonyok, más körülmények voltak még az ily csekély népességű egyházakban is, mint a minők vannak ma.

Azóta, némely helyeken szabályellenesen végbevitt tagosítás, és egyéb hasonló eljárásokkal, a csekély népességű egyházak tagjai anyagilag alászállottak, — némelyek jobb hazát keresve, addigi lakóhelyöket elhagyták, és más helyre költöztek. — Halálozás, elköltözés által az egyház népessége megfogyott, a megmaradtak anyagi ereje meggyengült annyira, hogy némely helyeken még ma csak azért van belhivatalnok, mert máshova nem menekülhet.

Az ilyen sorsot örökölt belhivatalnokokra nézve, a Krisztusnak könnyű és gyönyörűséges igáját, ezentul könnyűvé és gyönyörűségesé, csak az teheti: ha nehéz helyzetök enyhítésére, vagy egy vagy más uton k ü l s e g é l y adatik.

A H. S. ur által felvetett kérdésből folyólag, a baj egyik részének orvoslására ajánlom azt, — a minek jótékonyágáról tapasztalásból győződtem meg, — az ugynevezett t a k a r é k m a g t á r a k létesítését. Ezt mindenik egyház a maga helyi viszonya, és tehetsége arányában megteheti, s ezzel egy olyan alapot teremthet elő, melyből néhány év múlva, törvényes és tisztességes módon kiadatik minden belhivatalnoknak az, mit részökre az ősök vallásos buzgalma biztosított. S ekkor, és ily módon, másként fogunk állani lelkészeink fizetése dolgában, és azok anyagi biztosítására meg lesz téve az, a minél jobbat a mi viszonyaink között nem ismerem. *)

Nagy-Szóllós 1876. május 30.

D o k t o r J á n o s ,
esperes

*) Miután a cikk közlés sorába előbb nem jöhetett, s azóta az államsegély felhasználásának sorsa elvileg eldöntött, megbocsát a n. t. esperes ur, ha az államsegélyre vonatkozó s azzal kapcsolatos pontokat kihagytam. Az erősebb segítse a gyengét, de úgy hogy ez is fejtsse ki minden erejét, ez elv életbe léptetésére törekedjünk keresve új utakat s módokat, — ekkor szegényebb egyházaink, ha a lelkészek is igazán lelkészek lesznek, jobb sorsnak nézendnek elébe. Most lehetne a r e f. s e g é l y e g y l e t e t szélesb kerettel újra alkotni.

S z e r k .

K Ö N Y V É S Z E T.

Néhány német egyházi lap rövid ismertetése.

(4-ik folytatás.)

17. „**Neues Zeitblatt für die Angelegenheiten der lutherischen Kirche.**“ Panaszkodik — egyik számában — az egyháztól az állam által elvett jogok felett. A „Nemzeti Egyház“ eszméjének ellensége. — Hangsúlyozza azon elvet, hogy az egyháznak és államnak jó szomszédoknak kell lenni, s az állam az egyház panaszait csak az elvett jogok visszaadásával szüntetheti meg. — Megjelen minden csütörtökön fél iven 8-ad rétegben. — Felelős szerkesztő, kiadó és tulajdonos Dr. K. K. Mü n k e l, Hannover, Ostermannstrasse nr. 13. Megrendelhető a postán utalvány levelen, vagy pedig a kiadás és nyomásnál „H. Söhl in Verden“ (Hannovera tartomány). Ára negyedévre 1 márk.

18. „**Allgemeine Evangelisch Lutherische Kirchenzeitung.**“ Szigoru lutheri irányu. — Az isteni félelem és isteni ajándékok felhasználását az egyház terén elébbvaló kérdésnek és fontosabbnak tekinti a nemzeti nagyság eszméjének hangoztatásánál. Megjelen minden pénteken 1½ iven Lipcsében Königstrasse 5. Felelős szerkesztő prof. Dr. C. E. L u t h a r d t Lipcse. Kiadja Dörffling és Franke Lipcse. — Nyomja Ackermann und Glaser Lipcse. Megrendelhető minden postaállomás és könyvkereskedésnél. — Előfizetési ára évnegyedenként 3 márk 25 pfennig (162 ¼ kr.)

19. „**Deutsches Protestantanten Blatt**“ 9-ik évfolyam. A modernnek egyik közlönye. Nem akar szaklapnak tekintetű, mely csak a theologusok számára iratik, de — saját szava szerint — a nők és családokhoz fordul; szent történeti kutatások eredményeiről tudósítások s az egyháztörténeti képek teszik rendesen tartalmát. Az orthodox pártot hierarchicus célokkal gyanúsítja s a „Protestáns egyesület“ céljait igyekszik valószínűsíteni. Megjelen minden szombaton 1 iven 4-ed rétegben Bremen. — Kiadja többek közreműködésével. — Dr. E. Manchot. — A kiadásért felelős Herrmann Credner. Bremen Langenstrasse nro. 70; az előfizetések ide intézendők. Ára félévre 4 birodalmi márk.

20. „**Protestantische Kirchenzeitung für das evangelische Deutschland.**“ Motto: Máté: 23, 8. — A modernnek lapja. Megjelen minden Szombaton 1 iven Georg Reimer sajtóján Berlinben. Munkatársak: Dr. Baumgarten, Dr. Hanne, Dr. Holzmann, Lic. Hoszbach, Dr. Keim, Dr. Lipsius, Dr. Lisco, Pred W. Müller. Dr. Nippold, Dr. Rübiger, D. C. Schwarz, D. A. Schweizer, D. Sydow, D. Thomas. — Könyvkereskedésekben és postán megrendelhető. — Előfizetési ára évenként 12 márk, 4-ed évre 3 márk.

21. „**Deutscher Merkur**“ 7-ik évfolyam. — A katolikus reform mozgalom közege. — Panaszkodik — egyik számában a katolikus reform mozgalmak lassúsága felett, s ezt a most divó vallás iránti nagy közönynek tulajdonítja. — Józan irányu mérsékelt lap. — Megjelen hetenként 1½ iven. — Kiadja a Köln és Münchenben székelő komité. — A szerkesztőség München, Dultplatz 12. lakik, hol évnegyedenként 1 márk 60 pfennigért (80 e. k.) lehet e lapra előfizetni. — Ára a postán 4-ed évre 2 márk.

Övakodtam részletekbe bocsátkozni az egyes lapok megítélését illetőleg. — Itéljen maga az olvasó. — Azt hiszem azonban, hogy itt és ott elejtett s pár szóba foglalt megjegyzésem elfogja utalhatni az olvasót arra nézve, hogy gondolkodás módja s igényeihez mérten, melyik a jelzett lapok közül, a melyik legjobban kielégítheti tudvágyát.

Isten velünk.

N a g y I m r e.

Előfizetési felhívás a következő című munkára:

Átalános Chorálkönyv

az összes magyarhoni ág. hitv. evang. magyar, tót és német ajku egyházak számára.

Szükségesnek látom chorálkönyvről általán megjegyezni, miszerint ez az összes magyarhoni magyar, tót és német ajku egyházaink igényeinek figyelembevételével készült. Művemben a győri, szuperintendenciális és az Athenaeum-féle énekeskönyvből 300, a Transcius és Zpewnjk-ből 374, a német énekes könyvekből különösen a pozsonyiból 300 dallam van kimutatva. Minden egyes melodiához eredetét illetőleg a szerző neve, állapota, ideje s más érdekes históriai jegyzet van csatolva. — Az előfizetési határidőt ezennel f. év végéig meghosszabbítottam.

Előfizetési ára 5 frt. későbbi ára magasaabb lenn.

Hogy azonban némelyeknek alkalmat és módot nyújthassak a mű megszerzésére, belenyugszom az előfizetési összegnek kisebb részletekben beküldésébe is, nevezetesen: 1-ször. Kérem az előfizetést két részletben 2 frtjával, az első részletet f. év augusztus hó végéig, a másodikat f. é. november hó végéig, legezlszerűbb posta-utalvány útján beküldeni, s ez esetben 1 frt. utánvételben léssen még fizetendő. 2-ször. Elfogadom az előfizetési összeg háromötödét is, kétötödét pedig utánvételben fog kéretni.

Felemlitem még, miszerint művemben közlendem még, ugy ismertetésül, mint az utókornak emlékül, azon nemes egyházak, tisztelt tanítók s más egyesek névsorát is, a kik egyházi zenénk felvirágzásának előmozdítása céljából művemre előfizettek, erre nézve azonban csak azok vétethetnek tekintetbe, a kik legalább is f. é. november hó végéig léptek az előfizetők sorába.

A megrendelésnél, mely egyedül hozzám intézendő, kérem a hely és utolsó posta értelmes kiírását.

Nyiregyháza, junius hó 1876.

N a g y L a j o s ,
a nyiregyházai ev. egyháznál orgonista
s énekes.

B E L F Ö L D.

Alsónógrádi lelkészértekezlet.

Az alsónógrádi ág. hitv. evang. papi testület 1876-ik évi május 30-kán Luczinban tartotta Wladár János sámsonházi lelkész s nógrádmegyei főesperes elnöklete alatt 11-ik értekezletét. Nyomatott jegyzőkönyvéből kiemelünk egy pár pontot.

1. Az értekezletet elnök beszéddel nyitotta meg, vége így hangzik: „Megemlítőnek tartok még egy nagy bajt, mely áramlatként terjed, s ez a h i t e t l e n s é g. Tisztelem én a

tudományos kutatást, s annak anyagi helyzetünk földi jólétünk javulására irányzott törekvéseit, de vallani fogom mind halálíg azon kétségbevonhatlan szent igazságot — hogy „hit nélkül nem tetszhetünk Istennek! Nem kell magyarázat hozzá, hogy ha a só megizetlenedik, e nagy világon nincs arra más só, melylyel az megsóztatnék. Önök testvérek értik jól, hol, s kiben keresendő azon só akkor, midőn sokan épen azok közül, kik a mostani vallás s egyház tekintélyét rombolni törekvő tudomány színvonalára emelkedtek, s a tudós és tudatlanok közti osztály zöme az ugynevezett féltudósok, a hitetlenség örvény szélén állanak.

Van azonban mégis egy osztály, mely az apák rendületlen hitéhez hű maradt, s ez a néposztály. Szomorú jelenség lenne, ha a vezérek a közkatonaságtól lennének kénytelenek lelkesülni, a pásztorok a juhoktól hűséget tanulni, a főpásztor iránti rendíthetetlen hűség bizonyításában.“ Elnök főesperes urat evangyéliomi buzgósággal mondott megnyitó beszédeért az egybegyűlt tagok megéjlenezvén, beszédét egész terjedelmében jegyzőkönyvileg felvétetni határozzák.

2. Vallentinyi Samu tagtárs betérjeszti a „Jézus életrajza“ című munkálatának első felét, azon ígéretet téve, hogy a munka másik felével rövid idő alatt elkészül.

3. Szlujka Mihály tagtárs, confirmandusok számára írt kátéját az értekezlet óhajlásához képest módosítva újra beadja, azon kijelentéssel, hogy művét saját költségén szándékozik kinyomatni, a jelenvolt tagok 100 példányon felül előfizetnek

4. Gaál Mihály bírálata, Vallentinyi Samu ily című dolgozata fölött: „Egy ág. hitv. evang. lelkésznek álláspontja, szemben a magyarhoni protestáns egyetlennel“ — felolvastatik; ezen bírálat felolvasása és tüzetes megvitatása után az értekezlet határozatképp egyhangulag kimondja, hogy azon tért, melyet a sűranyi értekezlet alakalmával elfoglalt, fel nem adja, sőt ha akkor, ugy most is szükségesnek tartja magát oly egyetlennel nem azonosítani, melynek confessiója nincs, s hogy a protestáns egyetlet, ha Jézus szellemében működik, örömet támogatja, de még mindig váró, megfigyelő s örködő helyzetben marad; ellenben kebelében a hitbeni tétovázás s a confessió-nélküliség után való vágyódás ellen, bár honnan is jönne az, határozottan tiltakozik.

5. Az értekezleti pénztár állása: Bevétel 63 lrt 52 kr. — Kiadás 46 lrt.

6. A jövő 1877-ik évre következő lapok s folyóiratok jelöltetnek ki, melyekre értekezletünk előfizetni fog, nevezetesen: Ballagi „egyházi lap“-ja két példány; Balogh „evangyéliomi lap“-ja egy példány, Révész „figyelmező“-je egy példány, Frecska „evangy. tanuság“ cz. lapja három példány, Dehrer „Sion“-ja két példány, Kámory „apokriphus könyvek“ egy példány, Kassy Adolf „protestantismus befolyásának történeti vázlata“ egy példány, s végre „Halte was du hast“ című lap három példány.

P u t z L a j o s, ért. jegyző.

Falusi levelek a szerkesztőhöz.

IX.

Egy eléggé ismert, de tán e Lapok több olvasója előtt még teljesen ismeretlen leirással kezdem e levelet, mely elég későn jöhetett megelőzője után, de melyet gyorsabban fog követni a többi.

Az „Utazás a holdba és a tenger alatt“ című látványos színmű egyes részleteit kell elmondanom, hogy azok is, kik e színművet nem látták, vagy az ennek alapjául szolgált ily című

regényt nem olvasták, — megtalálják az összefüggést, mely e színmű nézése közben lelkemben felmerült eszmék, és e színmű cselekvénye közt van.

Az ágyúklubb tudománybolond, hiu, s anyagi haszonra számító elnöke arra a gondolatra jó, hogy a holdba jutás sikerülhet egy ágyúgolyónak, ha azt elegendő erő taszítja. — Indítványt tesz azért a clubban, hogy tegyenek egy kísérletet. Az indítvány — a clubban megjelent Nemo kapitánynak, egy tapasztalt tengerésznek okos ellenvetése daczára — nagy ujjongással elfogadtatik, s az indítványozó elnök felügyelete, és számítása szerint készül a nagy ágyúgolyó. Előttünk áll a gyár, hol e holdba szánt golyó öntetik, látjuk: mint folyik az izzó vas a nagy katlanban helyezett üstbe, a nagy vastömeg a gépütése alatt apró sziporkákat szór szét . . . Mig a golyó készül az öntődében, azalatt egy kalandor találkozik, ki ajánlkozik magát a holdba fellövetni; később akadnak még ennek is társai, s az ágyúból kilőtt golyóban — mely belől üres lévén, elég kényelmes szállást ad — többen utaznak a holdba . . . A magas légkörben emelkedik a golyó felfelé . . . a tudományos számítgatások még itt is kergetődznek a szinte elutazni kénytelenített elnök agyában . . . s ugy látszik, tudja, hogy mely irányban, s mily magasban járnak már . . . messze fenn a csillagok közt vannak, haladva a kitűzött czél felé, egyszer azután elérnek a neutralis pontra, hol a néző közönség kaczaja közt lógnak a golyó bensejében . . . Azután a golyó alá kezd szállni, s sebesen zuhan le a — tengerbe . . .

Legyen elég ezuttal ennyi a leirásból, s maradjon a tenger alatti események leirása a jövő levél számára . . .

Mikor az itt leirt részletnek előadását néztem a magyar népszínházban, — eszembe jutott, hogy a magyar prot. egyház életében is szerepel egy ilyen tudománykedvelő klubb, mely elhatározta a holdba utazást; s ezelőtt néhány évvel minden készülődést megtett e czélból; akadtak ezen tervnek merész kivitelére vállalkozók, s találkoztak jóbiszemű társak a vállalathoz itt is . . . Részvényeken felállítatott a gyár, melyben a fellövendő hitgolyó öntése egyes számítással megkezdett . . . s mikor elkészült, fellőtték azt a magasba . . . Jó messze jártak már a földtől, fenn a magasban emelkedett golyójok, piros boritékú lobogójokat játszva lengette a szél . . . Mi kik a földön maradtunk, — nem a bámulva tapsolók, de a józanon kétkedők közt — tudtuk, hogy elérnek ők is majd a neutralis pontra, hol lógni fognak az űrben . . . s azután lezuhan golyójok.

Még tart utazásuk, de ugy látszik már szállnak a felé; piros boritékú lobogójok már bevonva, s minden jel oda mutat, hogy nem érik el a czélt ők sem.

Nem káröröm szól belőlünk, kik itt a sáros földön fogjuk az ekeszarvát, s miveljük erőnkhez képest a földet, midőn az alászállás ama jelekből következtethető kezdetét e helyen megemlítjük, s legyenek nyugodtan a felől is, hogy a szeretet tárt karjaival fogjuk tel őket a lezuhanás rendítő hatása után; de viszont kérjük nézetelleneseinket arra, hogy onnan a magasból ne nézzenek le bennünket, kiket vállalatuk eszméje nem ragadt el ugyan, de nem is hozott az önkivüliség állapotába.

Hogy a magyar prot. egyház ezen kísérlet által nem nyert semmit, az előttünk bizonyos . . . gyönyörködött tán egy némely nézőcsoportnak szeme a magasba szállás ezen megkísérlett erőködésén, s tán a részvényesek reménykedő érdekeltsége is érzett némi feszülést a zseb körül; de a közönség nagy érdeke csakis ezen mondat igazságát látta bebizonyítva: „ne quid nimis.“

Ha majd leérnek a földre azok, kik innét felszállni megpróbáltak — ám mondják el, vagy írják le észleleteiket, ám ecseteljék, hogy mint néz ki a magasból nézve — a föld, s mily parányi férgenek látszanak — a rajta élő és mozgó emberek; mi szívesen hallgatjuk beszédöket, olvassuk írásukat, és gyönyörködünk fennkölt rajzaikban, csak azt ne kívánják tőlünk, hogy utánok menjünk . . . s tegyük meg az utat mi is. — Mert erre — szárnyaink nem lévén — képtelenek vagyunk — ha a földön — teszünk, veszünk erők szerint, reményilem, hogy nem sokára — karöltve azokkal, kik most külön csoportban nézik — a holdat, és a felé törekvők hiu erőlködését. — Jövő levelemben megkísértem a tengerbe sülyedés részleteit írni le; addig is béke velünk.

Vaskalap.

A tiszántuli ref. egyházkerület 1876. jul. 1—4 napjain tartott közgyűlésének közérdekű tárgyai.

A beregi egyházmegyében esperestté ujjolag Kovács János badalói lelkész választatott meg, de betegeskedése miatt, e hivatalt el nem fogadhatván, ismét választás rendeltetett el; a derék és hű munkásnak emléke jegyzőkönyvileg megörökített. A segédgondnoki széken a tapasztalt és igazi protestáns jellemű férfit Kántor Sámuel megmarasztatott az egyházmegye által.

A debreczeni egyház főgondnokává megválasztott Simonffy Imre, mint a debreczeni főiskolának helyi gondnoka, letette esküjét az egyházkerület előtt, szívélyesen üdvözöltetvén püspök ur által.

Fájdalommal értesült a közgyűlés, a békésbányai egyházmegye nagyérdemű esperestjének és segédgondnokának végleges visszavonulásokról s a jelenvolt esperest urat kinevezett küldöttség által kérte fel hivatalának további megtartására, de bizonyos illető esperest ur határozottan megmaradt kifejezett szándéka és akarata mellett. A veterán harcosoknak Hajnal Ábel esperest és Gróf Lónyay Menyhért uraknak emléke, működésöknek nagy jelentőségénél fogva, örökre fenmarad ezen egyházkerületben.

Az énekeskönyv tárgyában határozottatott: a zsol-tárok teljes mérvben a mai izlés, ker. vallásos fogalmak és költészet szabályai szerint újból átdolgoztassanak s e czélból az egyházkerület pályadíjjakat fog majd kitűzni, ahhoz értő zene ismerő egyének bizatnak meg a végett, hogy mely melodiák tartassanak meg a meglevőkből, vagy melyeket lehetne még fölvenni. Jelenleg az énekeskönyvnek két külön kiadása leend; az egyikben a szöveg minden változtatás és kihagyás nélkül meg hagyatik; — a másikban az énekelteni nem szokott versek, melyeket t. i. ilyenekül jelzett az egyházkerületi küldöttség mind ki fognak hagyatni. — Ezen új kiadásokban a hangjegyek vagy violin kulcs szerint tétetnek már fel, az egyenlő méretű chorál rendszer szerint, a rythmicus rendszer alkalmazása jelenleg még mellőztetett.

Az államségély tárgyában működött egyházkerületi küldöttség javaslata, — mely e Lapok hasábjain, a múlt évi 49 számban egész terjedelmében közzététetett — általánoságban és elvileg elfogadtatott, részletes tárgyalása a jövő gyűlésre tüzetett ki. — Ezen évről az államségély azonban az eddigi módon fog kiosztatni; az esperest urak fölhivatván, hogy jövő aug. hó 12-re ujjolag jelenjenek meg Debreczenben, a midőn a kiosztás eszközöztetik.

A Gusztáv-Adolf egylet részére minden évben minden egyházban segélygyűjtés eszközlése rendeltetett el, az így bejövő összegek az egyházkerületi pénztárba küldendők be, a ki együttesen küldi el azokat a nevezett jótékony egylethez.

Az Andaházi Szilágyi nevelő intézetbe — 10 kérvényező közül — 3 hely lévén üres — a következő tanulók vétettek fel: Varga István, Varga Mihály kunhegyesi lakosnak, a kisujszállási hat osztályu középtanodában a II-ik osztályt kielégítő sikerrel végzett fia, az alapítóvali vérokonsagánál fogva; — Ujjalussy Zoltán, pusztá ábrányi lakos Ujjalussy Lászlónak a debreczeni gymnásiumban 2-dik osztályt kitünő eredménnyel végzett fia; — és Bölöni Dénes, nagy paczali lakos Bölöni Pálnak ugyan-csak a debreczeni főiskolában a IV-ik elemi osztályt kitünő sikerrel végzett fia.

A tanítóképezde ügyében következő két fontos határozat hozatott:

a) a tanítóképezde számára, a főiskolai szertártól külön-állólág egy egyszerűbb szerkezetű természetani szertár rendeztessék be s egy kisebb számú természetrajzi gyűjtemény állittassék össze; mindkettőnek elhelyezésére s az előadási előkészületek megtételére egy külön helyiség jelöltetvén ki.

b) A tanítóképezdeből, a 3 évre terjedő tanfolyam bevégezése előtt, senki tanítóul ki nem bocsátható s az esperest urak sem fogadhatnak fel és erősíthetnek meg a tanítói hivatalban oly egyent, ki a tanítóképezdet teljesen be nem végezte.

A főiskolai énekkar állandó tanárul Kerékgyártó Sándor a debreczeni egyház énekevezere választatott meg; a ki működését a jövő tanévvel kezdi meg.

A vidéki gymnásiumok igazgatóságai felhivatnak, gondoskodni és intézkedni, miszerint az énektanítók tanítványaikat az első gymnásiumi osztálytól kezdve folytonosan és fokozatosan tanítsák az éneklés elméletére s azokat igyekezzenek oda képezni, hogy mikor az énekkar tagjaivá lesznek, bármely darabot könnyen betanulhassanak és szabatosan előadhassanak.

A debreczeni főiskolában minden tanuló, ki jótéteményeket élvez, a gymnásiumi 7-dik osztálytól kezdve, ha különben hangképességgel bír és a mennyire szükséges, köteles az énekkarba lépni.

Az egyházkerületi közgyűlés örömmel értesült a főiskolai tanárkaroknak azon nemes törekvése felől, hogy a jövő tanévtől kezdve bölcsészeti tanfolyamot nyitnak az akadémiai tanulók részére. Lugossy József nyugalmazott tanár ur szintén megkezdte működését hetenként 7 órára ajánlván fel magát; 4 órán a héber és chald nyelvet, 3 órán pedig összehasonlító nyelvészetet fog tárgyalni. — Ezeknek következtében kimondatott, hogy minden hittanhallgató köteles minden félévben legalább egy bölcsészeti tantárgyat hallgatni szabad választás szerint.

A magyar ref. segélyegylet pénztárának készlete a 30 ezer forintot haladja, az eddigi számadások átvizsgálására egy küldöttség neveztetett ki, melynek is tagjai: Fráter Imre, Némethy Lajos, Joó István és Tóth Sámuel. — Az alapszabályok átdolgozására pedig fölkérettek: Nyiri Péter, Révész Imre, Horthy István és Komlóssy Imre.

Az akad. tanárkarnak azon indítványa, hogy az igazgató tanárnak jelenlegi évi tiszteletdíjja emeltetvén, az igazgató tanárság választás utján töltsék be, még pedig a választás felváltva egyik évben a theologiai és bölcsészeti, másik évben pedig a jogi szak tanárai közül eszközöltetnék — csak elvileg

fogadtatott el, miután jelenleg a főiskolai pénztár anyagi áldozatot e tekintetben nem tehet. A gymnásiumban is az állandó igazgatóság felállítása — mely pedig annyira kívánatos volna, az anyagi szűkkörülmények miatt, — még most is elhalasztatott.

Géressy Kálmán a magyar irodalom tanára és főiskolai könyvtárnok, a jövő tanévtől kezdve akad. tanári fizetéssel fog elláttatni.

Örömmel vette tudomásul az egyházkerület Somogyi Gábor debreczeni polgár 10.000 frt hagyományát, mely e Lapok hasábjain már közölve volt; s küldöttséget nevezett ki a köszönet és hálás elismerés élőszóval tolmácsolására, a derék hagyományozó előtt.

A C z ö v e k a l a p i t v á n y a jövő tanévtől kezdve életbeléptetni megrendeltetett és kimondatott:

a) ezen alapítványból 6 felsőbb és 6 gymnásiális osztálybeli tanuló segélyeztetik; felsőbb tanulóknak vétetvén a jogi, theologiai és tanítóképzési tanulók.

b) a felsőbb tanulók ezen alapítványból szabad választások szerint vagy a convictuson díjtalan ellátást nyernek vagy ennek megfelelő összeget kapnak; a gymnásiumból felvett tanulók pedig mindenkor a tápintézeti ellátásnak megfelelő készpénzbeli ösztöndíjban részesítendők.

c) ugy a felsőbb mint a gymnásiumbeli tanulók közt egyéb tekintetben hasonló képesség mellett, elsőbbséggel bírnak azok kik nemesi születésüket is betudják bizonyítani.

d) az ösztöndíjakon felül maradó évi jövedelemnek fele része folytonosan a tőkéhez csatoltassék, a másik fele részé pedig a tápintézet esetleg a szegény tanulók kenyérrel ellátása költségeinek pótlására, vagy ha szükség lenne reá, a tanulók szobáinak fűtésére szükséges tüzi fa beszerzésére fordítottassék.

Örömmel értesült az egyházkerület, hogy néhai Dragota Erzsébet kisasszony, ki hitfelekezetünkhöz nem tartozott, a tápintézet részére 200 frtot hagyományozott. — Továbbá Kovács András debreczeni lakos a főiskolának 100 frtot, a debreczeni tornaegylet szintén 100 frtot adott egy jogtanári szék tőkájének gyarapítására. (Vége következik.)

T. S.

K Ü L Ö N F É L É K.

P á r i s. A francia nemzeti ref. egyház orthodox és liberális pártja a szakadást kerüendő vegyes értekezletet tartott Párisban s békítő pontozatot hozott javaslatba. A békítő-javaslat egyik táborban sem talál helyeslésre; a javaslat hibája, hogy mindenik párt soknak találja az engedményeket, s mégis elégteleneknek a felek részére; mindenik fél veszt általa méltóságából, biztosságban pedig egyik sem nyer semmit. Kezdenek a tiltakozások is hangozni már ellene. — A hit világában a lelkiismeret s nem az alkudozás dönt.

(H a l á l o z á s.) Mult hó 29-kén kísértük örök nyugalom helyére néh. V a d a i S á n d o r volt sarkadi acad. prom. rektor hideg tetemeit. A boldogult ifju született Karczagon 1852-ik évben. A hittanszaki pályát most egy éve végezte a debreczeni főiskolában, s ez év ápril hava utolján a sarkadi népes egyházban lett iskola rektor; azonban ott rövid két hónap alatt hivatalos teendőinek végzésében kifejtett szorgalma még inkább elősegíté régibb mellbetegségének rohamos kifejlődését;

ugy hogy már a mult hó 22-kén testvére Vadai Ferencz török-sz.-miklósi egyik lelkész — látva reménytelenné lett állapotát — kénytelen volt őt Sarkadról Török-sz.-miklósra hozni, hol özvegy édes anyjának és testvéreinek karjai közt június hó 27. éjjeli 11 és fél órakor kialudt csak 24 évig lobogott életfáklyája. — Városunk értelmiségének s a temetésen szép számmal egybegyült közönségnek részvéte kísérte a boldogult ifjut sirjába. Béke poraira. — Török-sz.-miklós 1876. július hó 5. G y i k ő F e r e n c z ref. lelkész.

E v a n g y é l i o m i T a n u s á g egyházi és iskolai havi folyóirat 1-ső száma (július, 1876) Pozsonyban megjelent, szerkeszti Frecska Lajos ág. hitv. evang. lelkész Limbachon (u. p. Bazin, Pozsony megye) kihez intézendő az előfizetési pénz 1 évre 3 frt. fél évre 1 frt 50 kr. Ajánljuk e Lapot a positivitás barátainak, s egyszersmind testvéreileg üdvözljük.

D e b r e c z e n i e g y h á z t a n á c s. A debreczeni helv. hitv. egyháztanács 3 éves tisztújítása június hóban történt meg, az 5733 választóból csak 603 élt presbyter választó jogával, 603 szavazati iv érkeztén be. Az új egyháztanács jun. 25-én alakult meg, az új egyháztanácsosok testületileg vonultak a nagy templomba, hol a 122. dics. gyülekezeti éneklése után Némethi Lajos lelkész ur tartott Kol. 4, 17. alapján jeles alkalmi beszédet; a CXXII, 3. zsoltár vers záréneklése után a főtanodai nagy teremben választatott meg közfelkiáltás után főgondnokul Simonffy Imre polgármester, algondnokul Rácz György, főjegyzőül Ármós Bálint stb. megalakítottak az állandó bizottságok is. Megható volt látni Debreczen értelmiségét, és buzgóságát így egybegyűlve. Néhány új tag kivételével a korábbiak lettek újra megválasztva. — Üdvös és sikeres működést kívánunk az új egyháztanácsnak!

G e l e j i K á n o n o k. A szatmári ref. egyházmegye által kiadott Geleji Katona István féle „Egyházi Kánonok“-ból 88 példány még 1 frtjával kapható Liszkay János fejérgyarmati (posta hely) tanító és kántor urnál, ki az egyházmegyei tanítói gyámintézet pénztárnoka. A megrendelő postai utalvány nevezett helyre irányzandó.

D e b r e c z e n „A debreczeni reform. főiskolai tanárok nyug- és gyámintézetének alapszabályai“ nyomtatásban (8 r. 7 lap) e napokban jelentek meg. Áll a szabályzat 17 cikkből, megerősített f. é. áprilisi egyház kerületi közgyűlés által. — Kiadta Tóth Sámuel e. k. főjegyző.

E p e r j e s. Vettük az idevaló theologiai testület elnöke Szegyeri Lajos köszönő levelét. Küldjük üdvözlötünket. B. F.

T a n á r i g y á m e g y l e t. A dunamelléki reform. egyházkerület tanári gyámegyletének vagyoni állása 22,673 frt 46 kr; segélyt nyert az elmúlt évben 8 elhunyt tanár családja, összesen 1400 frtot. (P—L)

V á m o s Károly választatott meg jun. 18-kán egyhangulag a németajku hartai ref. egyház lelkészévé; a kiliti egyházban pedig jul. 2-kán Gózon Gyula helyi administrator.

 Ez évi folyamból csak két teljes példánnyal szolgálhatunk már.

Balogh Ferencz, felelős szerkesztő és kiadó.